

38. Budapest, I. Kapucinus utca 16.

Kö

A BTM Középkori Osztálya megelőző próbaásatást végzett 2000. július 12. és augusztus 18. között az Euro-Ingatlan Kft. megbízásából. A feltárás előtt lebontásra került a telken álló földszintes lakóház.

Megállapíthattuk, hogy a most lebontott földszintes épület egy 19. sz. végi–20. sz. eleji átépítés eredményeként jött létre korábbi, a 18. században keletkezett épületrészek felhasználásával. Az egykori épület mind D-i, mind É-i szárnya alatt ugyanis az utcára merőleges állású pince található. Az É-i pince a telekhatár mellett helyezkedik el, téglalap alakú, keleti vége az utcai homlokzatig, Ny-i vége a most még nem lebontott helyiségekig terjed. Eredeti lejárata itt a Ny-i végfal mellett vezetett a pincehelyiségbe. A századfordulós átépítés során ezt a lejáratot megszüntették, az eredetileg tégladongaboltozatos pince nagy részét betömték, É-i szélé fölött helyezték el az új kapubejáratot, és csupán D-i sávjában hagytak meg válaszfal felépítésével egy keskeny pincszakaszt. A telek D-i határa menti szárny alatt szintén pincét tártunk fel. Ezt a pincét az 1944–45-ös ostrom okozta sérülések után részben eltömték. A téglából készült dongaboltozatos pince az utcai homlokzattól indul, és meglehetősen hosszan nyúlik el Ny felé. Különlegessége, hogy hosszanti falai enyhe ívben hajlanak D-i irányba. Megállapíthattuk, hogy falait egységesen építették a 18. században, de készítésénél felhasználtak korábbi falmaradványokat is. Az utcai homlokzati falnál a DK-i sarokban egy É-D irányú középkori eredetű falcsont végződését figyeltük meg. A pince oldalfalát megbontva egészen a telekhatárig megtisztítottuk a korábbi falat, amely É felé továbbhaladt a Kapucinus u. 14. sz. telek alá, D felé tartó szakaszát a pince építése során bontották el. Továbbá a pince D-i falában középtájon az újkori téglaboltozat lebontása után egy középkori ajtókeret maradványait tártuk fel. Az ajtókeret D-i szárköve ép volt, alatta megtaláltuk az egykori küszöb eltörött csonkját. A szárkő élszedett, édesvízi mészkőből készült, készítése ideje a 14–15. század. Az újkori falakat megbontva kiderült az is, hogy az ajtókeret egy É-D irányú középkori falon nyílt, amely fal É felé áthalad a Kapucinus u. 14. sz. alá. Az ajtó É-i részét az újkori pince építésével szüntették meg. Összefoglalva tehát a pince D-i, telekhatároló fala mentén két középkori falcsontot találtunk, amelyek egymással párhuzamosak, irányuk É-D. Feltehetően a két fal összetartozik és egy korábbi, középkori pince maradványai, amelynek bejárata a hegy felől, Ny-ról nyílt. Ez az épület azonban nem a mai telekosztáshoz igazodott, részben a mai Kapucinus u. 14. sz. kertje alatt található.

A régészeti kutatást elvégeztük a két épületszárny közötti udvar és kapubejáró területén is. Megállapíthattuk, hogy a középkori járósínteket az újkori építkezések során elpusztították azzal, hogy egyre mélyebben vágták be a hegyoldalba az újabb épületeket. A járósíntek pusztulása miatt csupán az altalajba mélyedő

objektumokat tárhattuk fel, néhány 14–15. századi és újkori szemétködröt, valamint egy az ásatásokon ritkán előforduló lelőhelyet, egy 14. századi eredetű emésztőt. Az emésztő nyújtotta a régészeti feltárás leggazdagabb leletanyagát. Az ovális formájú, kőből készült, mintegy 2 m átmérőjű építmény belsejében a szivárgó talajvíz képes volt konzerválni az egyéb körülmények között megsemmisülő szerves maradványokat. A kb. 6 m mély akna belsejéből a számos háztartási kerámiaedényen kívül előkerültek bőrcipők maradványai, fatányérok töredékei, egy kisméretű fakorsó, rengeteg deszka, egy nádsíp, kosárfonadékok, üvegtöredékek, állatcsontok. A tárgyak mellett a kút betöltése nagy mennyiségű gyümölcs- és egyéb növénymagvakat tartalmazott rendkívül jó állapotban, amelyek kiválóan alkalmasak archeobotanikai feldolgozásra. Az emésztőakna használati ideje a kerámiaanyagon végzett előzetes megfigyelések szerint a 14. században kezdődött és folyamatosan tartott a 15. század második feléig.

Munkatárs: Sárosi Edit.

VÉGH ANDRÁS

39. Budapest, I. Kemál Atatürk sétány

Kk, Kö

A Budapesti Történeti Múzeum az Országos Széchényi Könyvtár megbízásából 2000. május 2. és augusztus 8. között szondázó feltárásokat végzett az alábbiak szerint határolt területen: keleten a palota ún. Nyúlkertjének fala teljes hosszban, nyugaton a Váralja utcai támfal előbbinek megfelelő szakasza, északon az OSZK „F” épületének DNy-i sarkának vonala, délen a Nyúlkert déli zárófalának vonala.

A helyszínen, amely a középkori királyi kertek részét képezi és jelenleg régészeti védett terület, az OSZK számára föld alatti raktár kialakítását vették tervbe. Mivel a középkori királyi kertekre vonatkozóan igen kevés és nehezen értelmezhető történeti forrásunk van (elsősorban Bonfini), hiteles ábrázolásunk pedig csak egy (Schön, 1541), jellegükről igen keveset tudunk. A török kor végére már a kert falai is elenyésztek. Kérdés az is, hogy létezhet-e a területen középkor előtti maradvány, objektum.

A szondázást három rövidebb kutatóárral kezdtük az út két oldalán. Az 1. sz. kutatóárral a terület DK-i részén nyitottuk a várfal aljától az aszfaltút irányában. A kijelölésnél a várfal itteni pillérét vettük figyelembe, amelynek alapozása egyik fő kutatási cél volt. A várfal tövében mintegy 3 m vastag modern bolygatás alatt keskeny, jellegzetesen századfordulós betonsáv, illetve délebbre, közvetlenül a pillér mellett téglafalazat bukkan elő, aminek alapozását nem tudtuk megvizsgálni. A pillér ÉNy-i sarkának alján előtűnt, armírozásként használt két kváderkő középkorinak látszik, de nem kizárt, hogy itt már másodlagos helyzetben vannak. A pillértől kissé nyugatabbra egy meglehetősen gyenge habarcsba rakott fal csonkja került elő. Kora, funkciója meghatá-